

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนกับความสอดคล้องในการป้องกันประเทศ

โดย พ.อ.ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล

ผู้อำนวยการกองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย

คำถามที่น่าสนใจและมักถูกตั้งเป็นคำถามตลอดมานับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ ๒๑ นี้คือ ประเทศจีนทำอะไรจึงได้เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่รวดเร็วและประเทศจีนจะขยายบทบาทอย่างไรต่อไป โดยเฉพาะบทบาททางการทหาร

ในบทความเรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อจะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามดังกล่าว ในข้างต้นและเสนอข้อคิดเห็นบางประการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการกำหนดนโยบายการป้องกันประเทศของไทยให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

กล่าวนำ

นับตั้งแต่จีนได้สถาปนาการปกครองประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๒ ประเทศจีนก็ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอันสำคัญประการหนึ่งโดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ขาดการพัฒนา ประชาชนขาดการกินดีอยู่ดี อันเนื่องมาจากการที่ประเทศจีนต้องผจญกับการทำสงครามเพื่อการก่อตั้งประเทศในสมัยของยุคของเหมา เจ๋อตง ซึ่งเป็นผู้นำประเทศจีนยุคใหม่รุ่นที่หนึ่ง จนกระทั่งถึงยุคผู้นำประเทศรุ่นที่สองที่มี นายเติ้ง เสี่ยวผิง เป็นผู้นำ ได้มีการนำเสนอแนวคิดใหม่เพื่อการพัฒนาประเทศภายใต้ นโยบายสี่ทันสมัย อันประกอบด้วย ความทันสมัยด้านการเกษตร ความทันสมัยด้านอุตสาหกรรม ความทันสมัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความทันสมัยด้านการทหาร โดยนำเสนอกรอบแนวคิดดังกล่าวต่อ คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๑ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การ

เปิดประเทศเพื่อการพัฒนาประเทศด้วยเป้าหมายและแนวทางใหม่บนพื้นฐานของกำลังอำนาจแห่งชาติที่เข้มแข็ง เป็นมหายุทธศาสตร์ (Grand Strategy) ซึ่งมีมิติที่สำคัญ ๒ ประการ (Tellis, Ashley., 2009, pp. 27-51) คือ

ประการแรก การลดความขัดแย้งทั้งจากภายในประเทศและจากภายนอกประเทศ รวมทั้งกำหนด จุดยืนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

ประการที่สอง การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศด้วยการมีแผนที่สมบูรณ์ (Master Plan) เป็น กรอบในการพัฒนาประเทศ การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการป้องกันประเทศ

สำหรับบทบาทของจีนในเวทีระหว่างประเทศ (Yahuda, Michael., 2011, pp. 301-305) นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างวิเคราะห์ในทำนองเดียวกันว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกและทำให้จีนมีบทบาท ในองค์กรต่างๆ ระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น องค์กรการค้าโลก เป็นต้น อันมีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุน บทบาทของจีนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกรอบขององค์การสหประชาชาติให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น เช่น บทบาทในการรักษาสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ จีนได้กำหนดนโยบายการต่างประเทศที่มีความ ประสานสอดคล้องกับขีดความสามารถของประเทศตามแผนพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนที่ต้องแสวงหาแนวทางในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานความคู่กับการ แสวงหาตลาดเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ เช่น การขยายตลาดสู่ทวีปแอฟริกาและลาตินอเมริกา เป็นต้น โดยจีน แสดงท่าทีและจุดยืนในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีปัญหาความขัดแย้ง ตามแนวพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อสนับสนุนว่าจีนจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างสันติและไม่ปรารถนาที่จะ เป็นมหาอำนาจครอบงำประเทศใดๆ

มีคำถามที่น่าสนใจคำถามหนึ่งว่า อะไรเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ระดับการพัฒนาของจีนล้ำหลัง กว่าภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตกในช่วงของศตวรรษที่ ๒๐ ที่ผ่านพ้นไป ซึ่งมีนักวิชาการได้อธิบาย ว่า เป็นผลมาจากแนวคิดทางเศรษฐกิจและการเมืองของจีนในช่วงกว่าหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา โดยเกี่ยวข้องกับ ประเด็น ๔ เรื่องที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศตะวันตก (บุญธรรม รจิตภิญโญเลิศ, ๒๕๕๔, หน้า ๑๑๓ - ๑๑๕) กล่าวคือ

๑. เรื่องการแข่งขัน จากการใช้ยุโรปมีระบบการเมืองที่ไม่ได้มีศูนย์รวมอำนาจ โดยแต่ละประเทศ ต่างมีผู้ปกครองตนเอง และภายใต้ระบอบสาธารณรัฐหรือราชวงศ์นั้นมีการแข่งขันจากองค์กรต่างๆ หลายแห่ง ในขณะที่จีนเพิ่งเริ่มต้นการแข่งขันภายหลังจากที่เพิ่ง เลี้ยวผิงประกาศให้เมืองเส้นเงินเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓

๒. เรื่องการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความก้าวหน้าครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันตก ช่วงศตวรรษที่ ๑๗ ทั้งด้านคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา และเคมี ทำให้ยุโรปก้าวหน้าไป มากกว่าทางด้านทวีปเอเชีย

๓. เรื่องสังคมบริโภคนิยม โดยมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศตะวันตก ซึ่งเกิดขึ้นจากการพบกันระหว่างอุปทานที่มีเทคโนโลยีทำให้เกิดระดับผลิตภาพที่สูงขึ้นและอุปสงค์ที่ต้องการราคาสินค้าที่ถูกลง
๔. เรื่ององค์ประกอบของปัจจัยการผลิต ซึ่งประเทศตะวันตกเป็นภูมิภาคแรกๆ ที่ผสมผสานการใช้แรงงานเข้ากับปัจจัยทุนในการผลิตและด้วยอัตราการออมที่สูงกว่า ส่งผลให้มีการสะสมของสินค้านำทุน

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๖ ในสมัยของเหมาเจ๋อตง ซึ่งเป็นผู้นำรุ่นแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้ยึดถือรูปแบบการพัฒนามาจากแบบแผนของสหภาพโซเวียตในยุคนั้นที่เน้นการวางแผนจากส่วนกลาง โดยอาจแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง (อภัยรศรี พานิชศาสตร์., ๒๕๕๔ ก., หน้า ๗๔ – ๘๖) ดังนี้

ช่วงแรก เป็นช่วงก่อนการเปิดประเทศและการปฏิรูปเศรษฐกิจ (พ.ศ.๒๔๘๖ – ๒๕๒๑) ได้แก่ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่หนึ่งของจีน (พ.ศ.๒๔๘๖ – ๒๕๐๐) เน้นการเพิ่มอัตราการความเร็วให้กับอุตสาหกรรม แต่ผลที่ได้รับคือ การขยายตัวของเมืองที่เร็วเกินไปทำให้พืชัญญาหารไม่เพียงพอ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สองของจีน (พ.ศ.๒๕๐๑ – ๒๕๐๕) เน้นการก้าวกระโดดใหญ่ แต่ผลที่ได้รับคือ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบากมากขึ้นจากการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จนทำให้มีการปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ใหม่ทั้งหมด โดยไม่ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๖ – ๒๕๐๘

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สามของจีน (พ.ศ.๒๕๐๙ – ๒๕๑๓) เน้นแก้ปัญหาความอดอยากของประชาชนในช่วงที่มีการปฏิวัติวัฒนธรรม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สี่ของจีน (พ.ศ.๒๕๑๔ – ๒๕๑๘) เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจรวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาชายฝั่งทะเลกับมณฑลตอนใน

ช่วงที่สอง เป็นช่วงหลังการเปิดประเทศและการปฏิรูปเศรษฐกิจ (พ.ศ.๒๕๒๑ - ปัจจุบัน) ได้แก่ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ห้าของจีน (พ.ศ.๒๕๑๙ – ๒๕๒๓) เน้นการขยายและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจรวมทั้งการประกาศนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและการเปิดประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่หกของจีน (พ.ศ.๒๕๒๔ – ๒๕๒๘) เน้นการเดินหน้าสู่การเปิดประเทศและการปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยตั้งเป้าหมายให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของประเทศเพิ่มขึ้นสองเท่าภายใน ๒๐ ปี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่เจ็ดของจีน (พ.ศ.๒๕๒๙ – ๒๕๓๓) เน้นการปฏิรูปและการบริหารจัดการให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่แปดของจีน (พ.ศ.๒๕๓๔ – ๒๕๓๘) เน้นการประสานเศรษฐกิจแบบวางแผนเข้ากับเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด ซึ่งส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของจีนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่เก้าของจีน (พ.ศ.๒๕๓๕ – ๒๕๔๓) เน้นการปรับควบคุมเศรษฐกิจมหภาค และยับยั้งภาวะเงินเฟ้อ อันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคเอเชีย ปี พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งส่งผลให้จีนสามารถรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สิบของจีน (พ.ศ.๒๕๔๔ – ๒๕๔๘) เน้นกลไกการตลาดมากยิ่งขึ้น โดยลดบทบาทภาครัฐในการแทรกแซงการจัดการทรัพยากร รวมทั้งให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างทางรายได้ในภูมิภาคต่างๆ ของจีนและเน้นการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกของจีน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สิบเอ็ดของจีน (พ.ศ.๒๕๔๙ – ๒๕๕๓) เน้นการพัฒนาที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยยึดถือทฤษฎีของเติ้ง เลี้ยวผิง และแนวคิดสามตัวแทนของ เจียง เจ๋อหมิน เพื่อเป็นสิ่งชี้แนะในการพัฒนาที่สมดุลมากขึ้น โดยเฉพาะเน้นการสร้างเงินให้เป็นสังคมที่มีความกลมกลืนและปรองดอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๕๘) ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นต้นมาและจะใช้ไปจนถึงปี พ.ศ.๒๕๕๘ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีจุดมุ่งเน้น ๒ ประเด็น (อักษรศรี พานิชสาส์น., ๒๕๕๔ ข. : หน้า ๑๗ - ๑๘) คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศแข็งแกร่ง ประชาชนร่ำรวย

ประเด็นที่สอง การปฏิรูปเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีรายละเอียดที่ต้องยึดถือในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ยึดถือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเชิงยุทธศาสตร์ของเศรษฐกิจเป็นทิศทางของการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ ยึดถือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นเสาหลักของการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ ยึดถือการสร้างหลักประกันและการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นและจุดปลายทางของการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ ยึดถือการสร้างสังคมแบบประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นภารกิจสำคัญของการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ และยึดถือการเปิดประเทศ ปฏิรูปเป็นแรงขับเคลื่อนของการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ

ส่วนวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ได้แบ่งออกเป็น ๑๖ หมวด (อักษรศรี พานิชสาส์น., ๒๕๕๔ ข. : หน้า ๑๘ - ๒๐) ได้แก่

หมวดที่ ๑ ปรับเปลี่ยนวิธีใหม่ สร้างโฉมหน้าใหม่บนกาพัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

หมวดที่ ๒ การเกษตรเข้มแข็ง เกษตรกรได้ประโยชน์ เร่งสร้างสรรค์ชนบทใหม่ในแนวทางสังคมนิยม

หมวดที่ ๓ เปลี่ยนรูปแบบใหม่ ยกกระดับเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจ

หมวดที่ ๔ สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาภาคบริการ

หมวดที่ ๕ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างภูมิภาค และส่งเสริมการพัฒนาของความเป็นเมืองอย่างแข็งแกร่ง

หมวดที่ ๖ พัฒนาแบบสีเขียว สร้างสรรค์สังคมแบบประหยัดพลังงาน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

หมวดที่ ๗ นวัตกรรมขับเคลื่อน การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ การศึกษาทำให้ชาติเจริญ และยุทธศาสตร์ว่าด้วยบุคลากรทำให้ชาติพัฒนา

หมวดที่ ๘ ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สร้างระบบบริการสาธารณะที่สมบูรณ์แบบ

หมวดที่ ๙ เสริมสร้างและสร้างสรรค์ระบบบริหารสังคม

หมวดที่ ๑๐ สืบสาน สร้างสรรค์และผลักดันการพัฒนาวัฒนธรรมให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

หมวดที่ ๑๑ ปฏิรูป พิชิตอุปสรรค สร้างระบบเศรษฐกิจกลไกการตลาดแบบสังคมนิยมให้สมบูรณ์แบบ

หมวดที่ ๑๒ อำนาจประโยชน์แก่กันและกัน ยกระดับการเปิดประเทศให้สูงขึ้น

หมวดที่ ๑๓ พัฒนาประชาธิปไตย ผลักดันการสร้างสรรค์อารยธรรมทางการเมืองในระบอบสังคมนิยม

หมวดที่ ๑๔ ขยายความร่วมมือ ร่วมกันสร้าง “ครอบครัวของชนชาติจีน” ด้วยกัน

หมวดที่ ๑๕ ทหาร ประชาชนกลมกลืน เสริมสร้างการป้องกันประเทศและกองทัพให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น

หมวดที่ ๑๖ ปฏิบัติอย่างเข้มแข็งเพื่อบรรลุเป้าหมายอันยิ่งใหญ่

ปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

นักวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ (อักษรศรี พานิชสาส์น., ๒๕๕๔ ก., หน้า ๑๒ – ๒๖) ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจากการดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจสู่ระบบกลไกการตลาด โดยในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๒ – ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นช่วงแรกของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจได้ใช้ระบบการตลาดควบคู่กับการวางแผนจากส่วนกลาง เช่น การให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างแรงจูงใจรวมทั้งการกระตุ้นให้มีการแข่งขันระหว่างมณฑลต่างๆ และการส่งเสริมให้มีการสร้างวิสาหกิจใหม่ๆ ที่ไม่ใช่ของรัฐ เป็นต้น

จากความสำเร็จของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจในช่วงแรกได้ทำให้รัฐบาลจีนเห็นถึงความสำเร็จในการใช้แนวทางดังกล่าวโดยเฉพาะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคที่อยู่นอกการวางแผนควบคุมของรัฐ จนนำไปสู่การปฏิรูปทางเศรษฐกิจในช่วงที่สอง หลังจากปี พ.ศ.๒๕๓๗ จนถึงปัจจุบัน โดยรัฐบาลจีนได้นำเอาระบบการตลาดที่อิงกฎกติกาสากลมาใช้มากขึ้นและมีการแยกหน่วยงานด้านภาษีของรัฐบาลท้องถิ่นออกจากรัฐบาลกลาง รวมทั้งมีการปฏิรูปในด้านอื่นๆ อย่างเต็มระบบ เช่น การปรับหน่วยเงินตราให้เหลือเพียงหน่วยเงินเดียวคือ เงินหยินหมินปี หรือ เงินหยวน ตลอดจนการปฏิรูประบบบริหารราชการกลางของจีน การปรับลดขนาดของหน่วยงานราชการ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กให้เป็นของเอกชน เป็นต้น

นอกจากปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนดังกล่าวแล้ว ยังมียุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นพื้นฐานต่อความสำเร็จในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว คือ การพัฒนาพื้นที่เฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ โดยความริเริ่มของเติ้ง เสี่ยวผิง ในปี พ.ศ.๒๕๒๓ ที่ได้ประกาศเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone :SEZ) ใน ๔ พื้นที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ๓ พื้นที่ในมณฑลกวางตุ้ง (กวางตุ้ง) คือ เซินเจิ้น ช่านโถว (ซัวเถา) และจูไห่ และอีกหนึ่งพื้นที่ในมณฑลฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) ได้แก่ เมืองเซี่ยะเหมิน ต่อมาภายหลังได้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่งบนเกาะไหหลำและเปิดเขตเศรษฐกิจใหม่ในเขตผู้ตั้งของมหานครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจีนที่สามารถเชื่อมต่อกับทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีความสอดคล้องกับทิศทางการกำหนดนโยบายการป้องกันประเทศของจีนเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ดังที่ได้กล่าวในประเด็นต่อไป

นโยบายการป้องกันประเทศของจีน

เอกสารป้องกันประเทศของจีน ปี พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นฉบับล่าสุดที่ได้เผยแพร่สู่สาธารณชนเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา (Information Office of the State Council of the People's Republic of China., 2010) มีประเด็นที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง วัตถุประสงค์ของเอกสารการป้องกันประเทศฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่โปร่งใสในการดำเนินนโยบายป้องกันประเทศและการต่างประเทศ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนากองทัพที่จะนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจระหว่างประเทศ โดยจะจัดทำขึ้นทุกๆ ๒ ปี

ประการที่สอง ในเอกสารฯ ประกอบด้วย ๑๐ เรื่อง ได้แก่ สถานการณ์ความมั่นคงโดยทั่วไป, นโยบายการป้องกันประเทศ, ความทันสมัยของกองทัพ, การพัฒนากองทัพ, กองกำลังเคลื่อนที่เพื่อการป้องกันประเทศและกำลังสำรอง, ระบบกฎหมายทหาร, การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อการป้องกันประเทศ, งบประมาณการป้องกันประเทศ และการควบคุมการแพร่กระจายอาวุธ

ประการที่สาม จุดยืนในการดำเนินนโยบายการป้องกันประเทศและการต่างประเทศของจีน ได้แก่ จุดยืนที่เน้นระบบโลกที่มีหลายขั้วอำนาจ จุดยืนที่เน้นบทบาทนำของภูมิภาคเอเชียในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จุดยืนที่เน้นการเตรียมความพร้อมในการเผชิญหน้ากับความมั่นคงที่มีความซับซ้อนทั้งจากปัญหาภายในและแรงกดดันจากภายนอกประเทศ โดยเฉพาะบทบาทของสหรัฐฯ และพันธมิตรทางการทหารของสหรัฐฯ ที่ยังคงเกี่ยวข้องกับความมั่นคงในภูมิภาค ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์และกลไกความเชื่อมั่นทางการทหารระหว่างแผ่นดินใหญ่กับเกาะไต้หวันเพื่อรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคง

นอกจากจุดยืนที่กล่าวไปนั้น ยังมีจุดยืนที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงคือ จุดยืนในการสร้างขีดความสามารถทางการทหารเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายและภารกิจในการป้องกันประเทศ ได้แก่ การป้องกันรักษาอำนาจอธิปไตย ผลประโยชน์แห่งชาติและบูรณภาพแห่งดินแดน, การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม, การพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัย, การรักษาความสงบและสันติภาพของโลก, การแลกเปลี่ยนทาง

การทหารและการฝึกร่วมฝึกผสมกับต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศต่างๆ

ประการที่สี่ จุดมุ่งเน้นสำคัญ ๒ ประการในการพัฒนากองทัพ คือ จุดมุ่งเน้นเพื่อการสร้างความสมดุลในการพัฒนากองทัพระหว่างกองกำลังทางบก ทางเรือ ทางอากาศและกองกำลังอาวุธทางยุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับสงครามที่จำกัดพื้นที่ รวมทั้งจุดมุ่งเน้นในการพัฒนากองทัพเพื่อร่วมปฏิบัติการในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติและการเตรียมความพร้อมในการอพยพประชาชนชาวจีนให้รอดพ้นจากภัยคุกคามในพื้นที่ต่างๆ เช่น ในประเทศลิเบีย ฯลฯ รวมทั้งการเผชิญกับความท้าทายจากปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น

ส่วนบทบาททางการทหารของจีนเมื่อวิเคราะห์จากเอกสารการป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมจีน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารว่าด้วยนโยบายการต่างประเทศของจีน (Information Office of the State Council of the People's Republic of China., 2010, pp. 9-14) โดยสามารถวิเคราะห์ได้ ๓ บทบาทใหญ่ๆ คือ

๑. บทบาทการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารของจีนจะเป็นไปในลักษณะการเสริมสร้างหลักประกันในความเป็นอิสระ ความสามารถในการพึ่งตนเองและสามารถปฏิบัติการทางทหารในเชิงป้องกันเพื่อให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นเอกราชและรักษาอำนาจอธิปไตย มีความเป็นอิสระภาพและบูรณภาพแห่งดินแดนรวมทั้งผลประโยชน์ของประเทศ โดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติห้าประการ (The Five Principles of Peaceful Coexistence) ได้แก่ การเคารพในอำนาจอธิปไตยของกันและกัน, การไม่รุกรานกัน, การไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน, ความเสมอภาคกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจีนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรของสหประชาชาติ

๒. บทบาททางการทหารของจีนต้องสนับสนุนต่อการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและมีความเข้าใจในความแตกต่างของระบบอุดมการณ์ทางสังคม เพื่อลดการเผชิญหน้าในการแย่งชิงผลประโยชน์ในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์และอีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานของความเชื่อใจ (Mutual Trust) เชื่อมมั่นในผลประโยชน์ (Mutual Benefit) มีความเท่าเทียมกัน (Equality) และมีความร่วมมือกัน (Cooperation)

๓. บทบาทของกระทรวงกลาโหมจีนได้มุ่งสนับสนุนการนำแนวคิดความมั่นคงใหม่ให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ โดยผลักดันให้มีกิจกรรมทางการทหารและความมั่นคงในรูปแบบความร่วมมือที่เป็นแบบพหุภาคี (Multilateralism) เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงแห่งเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) การประชุมว่าด้วยการแสวงหามาตรการเพื่อสร้างความไว้วางใจ (ด้านความมั่นคง) ในเอเชีย (Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia: CICA) กิจกรรมของชมรมความมั่นคงและความร่วมมือในเอเชียแปซิฟิก (Council of Security Cooperation in the Asia Pacific: CSCAP) กิจกรรมในกรอบความสัมพันธ์อาเซียนกับจีน ASEAN-China: ASEAN+1) และกรอบ

ความสัมพันธ์อาเซียนกับจีน ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) (ASEAN-China, Japan and the Republic of Korea Relationship: ASEAN+3) เป็นต้น

จากบทบาททางการทหารของจีนในประเด็นที่กล่าวถึงแล้วนั้นอาจวิเคราะห์ได้ว่า เอกสารการป้องกันประเทศของจีนฉบับดังกล่าวได้ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติในฐานะที่เป็นกุญแจสำคัญหรือเป้าหมายของการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาตินั้นอาจจำแนกออกเป็นมิติต่าง ๆ บนพื้นฐานของบรรทัดฐานที่แตกต่างกันเพื่อการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย (Xuetong, Yan, 2006 : Web Book Chapter 1, pp. 18-21) กล่าวคือ

มิติที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของเนื้อหา โดยแบ่งเป็น ผลประโยชน์ด้านการเมือง (Political Interests) เช่น เอกราชและบูรณภาพของประเทศ สถานภาพระหว่างประเทศ เป็นต้น ผลประโยชน์ด้านความมั่นคง (Security Interests) เช่น เขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลรวมทั้งศักยภาพทางการทหาร เป็นต้น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Interests) เช่น การส่งออกและนำเข้าทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ การเงินระหว่างประเทศ การนำเข้าและส่งออกของเทคโนโลยี เป็นต้น ผลประโยชน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Interests) เช่น การดำรงรักษาวัฒนธรรมของประเทศ เป็นต้น

มิติที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของเวลา โดยแบ่งเป็น ผลประโยชน์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือมั่นคง (Constant Interests) เช่น ความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศ เป็นต้น และผลประโยชน์ที่แปรเปลี่ยนตามระยะเวลา (Variable Interests) ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามสภาวะแวดล้อม เช่น ผลประโยชน์ในระยะสั้นประมาณ ๑-๒ ปี ระยะปานกลางประมาณ ๓-๑๐ ปี และระยะยาวประมาณ ๑๐ ปีขึ้นไป เป็นต้น

มิติที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของความสำคัญ โดยแบ่งเป็นผลประโยชน์ที่ถาวร (Vital Interests) เช่น การมีอธิปไตยและเสรีภาพ เป็นต้น ผลประโยชน์สำคัญระดับสูง (Extremely Importance Interests) เช่น ความสมดุลทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ เป็นต้น ผลประโยชน์ที่สำคัญ (Importance Interests) เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

มิติที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของขอบเขต โดยแบ่งเป็นผลประโยชน์ที่เป็นสากล (Universal Interests) เช่น อำนาจอธิปไตยของประเทศ เป็นต้น ผลประโยชน์ทั่วไป (Partial Interests) เช่น การมีประเทศที่เป็นพันธมิตร เป็นต้น ผลประโยชน์เฉพาะด้าน (Individual Interest) เช่น ความทันสมัยของประเทศที่ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ เป็นต้น

ความประสานสอดคล้องระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการป้องกันประเทศ

ข้อสังเกตประการหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนฉบับที่ ๑๒ ((พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๕๘) ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ในปัจจุบันที่ได้เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นต้นมานั้น อันเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับเอกสารการป้องกันประเทศของจีน ปี ๒๐๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๓) ที่ได้ออกเผยแพร่ในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๕๔ เช่นกัน

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาสาระในเอกสารการป้องกันประเทศฉบับดังกล่าวก็ได้มีเนื้อหาสอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน เช่น จุดยืนที่เน้นบทบาทนำของภูมิภาคเอเชียในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการแสดงบทบาทของจีนในการแก้ไขปัญหาวิกฤติการเงินในภูมิภาคเอเชียเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ และการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดความหวาดระแวงโดยการแสดงความโปร่งใสนอกเอกสารการป้องกันประเทศและมีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางการทหารกับต่างประเทศ รวมทั้งพยายามลดขัดแย้งในปัญหาพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเลในขณะที่ได้แสวงหาช่องทางในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคด้วยการสร้างโครงข่ายการคมนาคมติดต่อกันทั้งทางบก ทางทะเลและทางอากาศ เป็นต้น อันจะส่งเสริมให้เศรษฐกิจของจีนเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของจีนที่เป็นปัจจัยเกื้อกูลและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

จุดแข็งของจีน ได้แก่ จีนมีจำนวนประชากรจำนวนมากถึง ๑,๓๐๐ ล้านคนเศษซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ อันส่งผลให้กองทัพจีนได้พัฒนาศักยภาพทางการทหารให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นตามสัดส่วนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ และที่สำคัญคือจีนมีระบบโครงสร้างทางการเมืองที่เข้มแข็งโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการประเทศได้อย่างเบ็ดเสร็จ (Laudicina, Paul A., 2005, pp. 45-47)

จุดอ่อนของจีน ได้แก่ การที่มีประชากรมากของจีนโดยมีชนเผ่าต่าง ๆ มากถึง ๕๖ เผ่า ทำให้รัฐบาลจีนต้องเข้มงวดในการกำกับดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมจนเกิดข้อจำกัดในเรื่องสิทธิมนุษยชน และการที่จีนเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจนนานาประเทศเกิดความหวาดระแวงว่าจีนจะนำไปใช้เสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารอันจะกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงต่อภูมิภาคและต่อโลก โดยเฉพาะการแสดงความสามารถด้านอวกาศของจีนและการใช้ขีปนาวุธยิงดาวเทียมที่ไม่ใช่แล้วของจีนในอวกาศเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2007 รวมทั้งปัญหาในเรื่องดินแดนไต้หวันที่มีมหาอำนาจภายนอกคือ สหรัฐฯ ที่ได้แสดงจุดยืนในการปกป้องไต้หวัน หรือในกรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทปัญหาเรื่องหมู่เกาะสแปรตลีย์ในทะเลจีนใต้กับบางประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ฯลฯ (Navararo, Peter., 2008, pp. 15-57) นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซียฯลฯ ได้หวาดระแวงว่าจีนจะขยายอำนาจอิทธิพลเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วยการควบคุมเส้นทางเดินทะเลที่สำคัญผ่านช่องแคบมะละกาซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลก (Backman, Michael., 2008, pp. 21-30)

ปัจจัยเกื้อกูลต่อโอกาสของจีน ได้แก่ การใช้จุดแข็งทางด้านเศรษฐกิจซึ่งประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังจับตาวางานจะช่วยในการแก้วิกฤตทางด้านเศรษฐกิจของโลกที่เกิดขึ้นจากปัญหาธุรกิจการเงินในสหรัฐฯ และลุกลามไปทั่วโลกในช่วงต้นปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้เช่นเดียวกับที่จีนได้มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้จีนกับสหรัฐฯ มีความร่วมมือกันมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน นอกเหนือจากที่จีนให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและปัญหา

นิวเคลียร์เกาหลีเหนือ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้จีนมีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น (Overholt, William H., 2008, pp. 33-62)

อุปสรรคของจีน ได้แก่ ความต้องการด้านพลังงานเพื่อสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและปัญหามลพิษจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุลจนเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งความหวาดระแวงของนานาประเทศว่าจีนจะกลายเป็นภัยคุกคามทำให้จีนต้องแสดงจุดยืนทางยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnerships) เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นว่าจีนจะเป็นโอกาสของภูมิภาคและของโลกในการพัฒนาโดยเฉพาะผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงร่วมกับทุก ๆ ประเทศ และจีนจะเป็นประเทศใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ (Overholt, William H., 2008, pp. 103-138)

สรุป

ประเทศจีนประสบความสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากปัจจัยการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยาวไกลและมีความต่อเนื่องในการบริหารประเทศภายใต้การกำกับดูแลของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีการประสานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังมีปัจจัย ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสร้างแรงจูงใจให้กับธุรกิจภาคเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิรูปทางเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

นอกจากนี้แล้ว ทิศทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจยังสอดคล้องกับกระบวนการที่สนด้านความมั่นคง ทำให้เห็นนโยบายการป้องกันประเทศรองรับต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศ ด้วยการสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจระหว่างประเทศว่าจีนไม่ใช่ภัยคุกคามและจะไม่แสวงหาความเป็นเจ้าครอบงำประเทศใดๆ แต่จีนจะเจริญเติบโตอย่างสันติและจะเป็นประเทศใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะบทบาททางการทหารของจีนที่แสดงความโปร่งใสในเอกสารการป้องกันประเทศได้นั้นย้ำถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศต่างๆ และการแลกเปลี่ยนทางการทหาร รวมทั้งการเชิญผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมชมการซ้อมรบของกองทัพจีนและการเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบของมติสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมต่อบทบาทของจีนในเชิงบวกบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

สำหรับข้อคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนที่ปรารถนาจะเห็นการกำหนดนโยบายการป้องกันประเทศของไทยมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้เขียนเห็นว่า กระทรวงกลาโหมควรพิจารณาให้ความสำคัญกับการพัฒนาหน่วยงานด้านการวิจัยและศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทุกระดับหน่วย ในการเป็นศูนย์กลางของการระดมแนวคิดและการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ ตลอดจนการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานการวางแผนกับหน่วยงานจัดการศึกษาและส่วนปฏิบัติการต่างๆ เพื่อพัฒนาและบริหารจัดการในการสร้างองค์ความรู้และผลักดันให้องค์ความรู้นั้น ได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมทั้งมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- บุญธรรม รจิตภิญโญเลิศ, ดร. (๒๕๕๔). *ศุดมมคติ : จากวิกฤตสู่สงครามการเงินโลก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อักษรศรี พานิชสาสน์, ผศ.ดร. (๒๕๕๔) ก. *เศรษฐกิจจีนในมุมมองนักเศรษฐศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊คส์.
- อักษรศรี พานิชสาสน์, ผศ.ดร. (๒๕๕๔) ข. ภูมิหลัง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน”. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “ถอดรหัสแผนพัฒนาฯ จีน ฉบับ ๑๒ : กลุ่มอนุภูมิภาคใหม่ PBG” เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี ถนนวิทยู.
- Backman, Michael. (2008). *Asia Future Shock*. New York: Palgrave Macmillan.
- Information Office of the State Council of the People’s Republic of China. (2009). *China’s Nation Defense in 2008*, Beijing: Information Office of State Press.
- Information Office of the State Council of the People’s Republic of China. (2011). *China’s Nation Defense in 2010*, Beijing: Information Office of State Press.
- Tellis, Ashley. (2009). “China’s Grand Strategy” in Schmitt, Gary J *The Rise of China : Essays on the Future Competition*. New York : Encounter Books.
- Laudicina, Paul A. (2005). *World Out of Balance*. New York: McGraw-Hill.
- Navarro, Peter. (2008). *The Coming China Wars*. New Jersey: FT Press.
- Overholt, William H. (2008). *Asia, America, and the Transformation of Geopolitics*. New York: Cambridge University Press.
- Xuetong, Yan. (2006). *Analysis of China’s National Interests*. Translated by Jun, Meng, Edited by Bullard, Monte.(Web Book : <http://rwxy.tsinghua.edu.cn/xi-suo/institute/english/production/>).
- Yahuda, Michael. (2011). *The International Politics of the Asia-Pacific*. 3 rd and rev.ed. New York : Routledge.